

Farlig bakterie på spil i børnehave

Find og tilintetgør. Da endnu et barn i børnehaven fik bylder og var smittet med samme resistente bakterie, besluttede Nordjyllands Amts hygiejnenhed at gå i kamp mod MRSA-smitten i primærsektoren.

To små søskende fra en børnehave i en lille nordjysk by kom med en uges mellemrum til lægen, den ene med en bullen finger, den anden med bylder på balderne, nogle på størrelse med bordtennisbolde.

Et par dage før havde deres far været hos vagtlægen, også med en byld, som sad på armen. Et isolat fra farens byld viste sig at være identisk med isolaterne fra børnenes med hensyn til penicillin- og tetracyclinresistens.

I 1997, hvor den nordjyske børnehave blev ramt, var MRSA-udbrud i primærsektoren et helt usædvanligt syn. Men Klinisk Mikrobiologisk Afdeling på Aalborg Sygehus, der udfører bakteriologisk diagnostik for de praktiserende læger, kunne i samarbejde med Statens Serum Institut analysere sig frem til, at bakterien tilhørte klonen ST80-IV, Panton-Valentin leukodigin-positiv MRSA.

En særlig farlig mikroorganisme var altså brudt ud i primærsektoren. "Vi kunne ikke spore smitten tilbage til sygehusvæsenet. I første omgang tænkte vi, at problemet var isoleret til familien," fortæller hygiejnesygeplejerske Tinna Urth, Aalborg Sygehus.

To måneder senere var endnu et barn fra samme børnehave imidlertid smittet. "Vi fik embedslægens tilladelse til at informere alle forældre i børnehaven om fundet af de farlige bakterier og tilbyde screening af alle børn," siger Tinna Urth.

Det tog kun en uge at få organiseret screeningen af de 100 børn og ansatte, og den var til alles store lettelse negativ. Men podning fra næse og svælg giver kun 86 pct. sikkerhed, og inden længe dukkede de næste MRSA-tilfælde op. Nu på en større virksomhed i byen.

Tinna Urth kunne se, at der var behov for specialviden om infektionshygiejne i primærsektoren, og hun blev bakket op af overlægen på Mikrobiologisk afdeling.

På forkant med smitten

I 1998 dannede hun sammen med endnu en hygiejnesygeplejerske, et par mikrobiologer og en embedslæge en monitoreringsgruppe, der skulle stå for en særlig indsats over for MRSA-udbruddet i den lille by. De kom til at følge bakterien ST80's smitteveje over de næste otte år.

Indsatsen gik ud på at finde de smittede og sætte dem i behandling, helst inden de fik infektioner. Hver gang Mikrobiologisk afdeling fandt en patient, som enten var rask smittebærer eller inficeret af

MRSA, blev den praktiserende læge kontaktet, og der blev rekvireret en undersøgelse af husstanden. "Det var der aldrig nogen problemer med at få lov til," husker Tinna Urth.

Indsatsen var en succes. "Hver gang vi screenede en husstand, fandt vi nogle, der var MRSA-positive," fortæller hygiejnesygeplejersken, som også i enkelte tilfælde måtte screene arbejdspladser, heriblandt en virksomhed med 300 ansatte.

"Vi har fundet halvdelen af MRSA-tilfældene ved opsøgende virksomhed i stedet for at vente på, at folk blev syge og kom til os. På den måde har vi formentlig undgået, at smitten blev spredt til andre regioner," siger Tinna Urth.

31 husstande blev ramt

Når en person er smittet, er proceduren, at hele husstanden skal igennem en fem dage lang dekolonisationsbehandling, hvor man skal vaske og desinficere efter Sundhedsstyrelsens standard.

Region Nordjylland har valgt en særlig restriktiv politik for kontrolpodning og gennemfører hele tre podninger inden for et halvt år. Hvis en person testes positiv, er der forskellige behandlingsmuligheder som dekolonisations- og antibiotikabehandling. Tinna Urth følger de smittede, indtil de er MRSA-negative.

I 2006 døde klonen ST80-IV ud. En pige, som ikke engang var født, da udbruddet var på sit højeste, blev det sidste og 56. offer. Hun var søster til et barn fra børnehaven. I alt 31 husstande var blevet berørt af de smertefulde bylder eller sår, heraf 17 husstande i samme lille by, og i husstandene blev 60 pct. af medlemmerne ramt.

Da Tinna Urth omsider kunne lægge de sidste brikker og tegne et ret nøjagtigt billede af, hvordan bakterien havde smittet fra person til person, kunne hun konstatere, at der alligevel havde været et MRSA-positivt barn i børnehaven i 1998, som ikke var blevet fanget i screeningen.

Barnet havde givet smitten videre til sin far, som igen havde smittet videre til fire kolleger. To af dem gav smitten videre til deres familie. Andre havde givet smitten videre i svømmehallen, i en speciallægepraksis og i hjemmeplejen.

Kortlægning af smitteveje bygger på interviews og minder mest af alt om et stykke detektivarbejde. Og Tinna Urth lægger ikke skjul på, at det faktisk er "dødspændende" at tegne diagrammer og plotte MRSA-bærere og smittede ind.

De pestbefængte

Udbruddet af ST80 medførte, at hygiejneenheden i Nordjylland både oprettede en MRSA-enhed, som lægger overordnede retningslinjer, og et team, som står for det daglige arbejde i felten.

MRSA-enheden består af en embedslæge, en overlæge fra infektionsmedicinsk afdeling, den ledende overlæge fra mikrobiologisk afdeling, en praktiserende læge, en person fra sundhedsforvaltningen og en hygiejnesygeplejerske, som er Tinna Urth.

Region Nordjylland har formået at holde MRSA-smitten på et lavt niveau, mens den er vokset epidemisk i resten af landet. Om det skyldes held eller den særlige indsats, kan ikke dokumenteres. Men Tinna Urth ser ikke mindst en etisk problemstilling, som skaber et behov for at formidle ekspertviden om infektionshygiejne til primærsektoren.

"De, som får at vide, at de er smittet, isolerer sig og føler sig i den grad pestbefængt. Når de informerer om, at de er smittede med MRSA, bliver de afvist - også af sundhedspersoner som f.eks. tandlæger og praktiserende læger. Men med meget få forholdsregler kan man forebygge smittespredning," siger hun.

Region Nordjylland har i dag syv hygiejnesygeplejersker mod to i 1998, og Tinna Urth er udelukkende beskæftiget med MRSA-spørgsmål. Fra 1. januar 2008 har Region Nordjylland gjort MRSA-enheden og MRSA-teamet permanent.

sbk@dsr.dk

UDFORDRINGEN

Udfordringen: Udbrud i en by i Nordjylland af methicillinresistente stafylokokker, MRSA, der gav de ramte smertefulde bylder.

Afdelingen: Klinisk Mikrobiologisk Afdeling, Aalborg Sygehus.

Det gjorde de: Hygiejneenheden dannede allerede i 1998 et særligt MRSA-team bestående af hygiejnesygeplejersker, mikrobiologer og en embedslæge, der skulle forhindre resistente bakterier i at brede sig.

Det har de opnået: 56 mennesker med bylder og sår blev behandlet. Halvdelen af dem blev fundet, inden de blev syge. Ni år efter det første udbrud døde den resistente bakterie ud.

Det er de stolte af: Hygiejneenheden har formentlig en del af æren for, at Region Nordjylland ikke ser den samme epidemiske vækst i MRSA-tilfælde i primærsektoren, som resten af landet har oplevet siden 2002.

Det slås de stadig med: MRSA er en konstant trussel, og de resistente bakterier dukker op i stadigt nye forklædninger, f.eks. som resistente bakterier i svinebesætninger.